

พัฒนาทางเลือกใหม่ในภาคเกษตร:
การผลิตผักคุณภาพเพื่อการค้าสำหรับกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดนครปฐม
(Development of Alternative Agriculture: Commercial Vegetable Production
with Stressing Quality by Small Farmer Group in Nakhon Pathom Province)

ชัยรี นฤทุม, สาคร ชินวงศ์, ชวนพิศ อรุณรังสิกุล
กรุง สีตะธนี, วสันต์ ชมศิริตระกูล และศิริศักดิ์ พราหมณ์โสภี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยโครงการพัฒนาทางเลือกใหม่ในภาคเกษตร “การผลิตผักคุณภาพเพื่อการค้าสำหรับกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดนครปฐม” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อสร้างทางเลือกอาชีพใหม่ และถ่ายทอดเทคนิคการผลิตผักคุณภาพเพื่อการค้าสำหรับกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่ลงทะเบียนเป็นผู้ประสบปัญหาสังคมและความยากจนในจังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาวิจัยและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่เกษตรกรรายย่อยให้มีอาชีพใหม่ที่มีรายได้ที่ยั่งยืน 3) เพื่อศึกษาวิจัยและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐในการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนและเอื้อต่อภาคธุรกิจส่งออกผลผลิตเกษตร ให้สามารถตอบสนองนโยบาย “ครัวโลก” ของรัฐและของจังหวัดนครปฐม โดยคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นผู้ประสบปัญหาสังคมและความยากจนในจังหวัดนครปฐม ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง, อำเภอกำแพงแสน, อำเภอบางเลน และอำเภอดอนตูม การรวบรวมข้อมูล 1) รวบรวมข้อมูลจากการทดลอง (การปรับปรุงสภาพดินปลูกและการเตรียมต้นกล้าในกระบะเพื่อผลิตผักกินใบอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มรอบในการผลิตผักคะน้า เพื่อนำไปใช้ในแปลงเกษตรกร 2) รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากการสัมภาษณ์ การตรวจประเมินแปลง การติดตามผลในพื้นที่ 3) รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ติดตามผลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ(แกนนำ เครือข่าย) การปฏิบัติของเกษตรกร จากการจัดเวทีชุมชน สนทนากลุ่มย่อย เยี่ยมเยียนแปลงสังเกตพฤติกรรม

กระบวนการในการยอมรับการเข้าร่วมโครงการฯ ของเกษตรกร จากเกษตรกรที่เข้าร่วมในการรับทราบข้อมูลเบื้องต้นของโครงการฯ และข้อมูลเบื้องต้นในการผลิตผักคุณภาพตามระบบ GAP ทั้งหมด 417 ราย มีเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างยอมรับและสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 132 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.65 และมีเกษตรกรร่วมกิจกรรมโครงการในการผลิตผักคุณภาพ และทำสัญญาส่งให้กับบริษัทส่งออกจำนวน 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.55 ในปีแรกของการดำเนินงาน ในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.43 และจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2551 จำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.63

ผลการศึกษาวิจัย การดำเนินงานโครงการฯ เน้นการประสานความร่วมมือในการทำงาน โดยมีภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในปีแรกของโครงการมีหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการคือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เกษตรจังหวัด ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล บริษัทเอกชน ซึ่งมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 12 กลุ่มตำบล มีเกษตรกรเริ่มต้นเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 417 คนโดยมีเกษตรกรที่ผ่านกระบวนการยอมรับ เทคโนโลยีการผลิตผักตามระบบ GAP ซึ่งการดำเนินงานโครงการมีการจัดกิจกรรมในการรวบรวมข้อมูล การวิจัยทดลอง การถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการจัดเวทีชุมชน การสัมมนาและการจัดฝึกอบรม การจัดให้มีการศึกษาดูงาน โครงการมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผักคุณภาพในปี 2547-2548 ได้จำนวน 6 กลุ่ม 44 ราย ในพื้นที่ 49 ไร่ ส่งผลผลิตให้กับบริษัทเอกชน/ส่งออก และมีกลุ่มที่เกิดขึ้นภายหลังโดยการขับเคลื่อนของแกนนำเกษตรกร หรือ GAP อาสา ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ จำนวน 3 กลุ่ม ในปี 2549 และจากการทำงานอย่างต่อเนื่องของกลุ่มแกนนำกลุ่มเดียว (GAP อาสา) ทำให้มีสมาชิกเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ ในปี 2550-2551 สมาชิกจากหลายๆ กลุ่มจึงรวมตัวเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และมีสัญญาซื้อขายกับบริษัท จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานโครงการฯ การพัฒนาโดยใช้กลไกกลุ่มและเครือข่าย มีแกนนำคือ GAP อาสา ซึ่งเป็นเกษตรกรด้วยกัน เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนให้เกษตรกรเกิดการยอมรับ และสร้างการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง การเสริมความมั่นคงโดยภาคเอกชน (บริษัทส่งออก) ทำให้การผลิตคุณภาพเพื่อการค้าของกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดนครปฐม ประสบความสำเร็จ มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีความยั่งยืน เป็นการพัฒนาอาชีพทางเลือกใหม่ที่มั่นคงให้เกษตรกร

**Development of Alternative Agriculture: Commercial Vegetable Production
with Stressing Quality by Small Farmer Group in Nakhon Pathom Province**

Chatcharee Naritoom, Sakhon Chinnawong, Chuanpis Aroonrungsikul

Krung Sitadhani Wason chomsiritrakul and Sirisak Pramsopee

Abstract

The study of the new alternative development in agriculture “Quality Vegetable Production for Market of the Small Farmer Groups in Nakhon Pathom Province” aims to 1) create new alternative career and transfers the vegetable production techniques for the small farmer groups who register as the people who suffer from social problem and poverty in Nakhon Pathom province. 2) study and report some recommendations to the government to be an information for the policy-making in solving the poverty of the farmers to select as a new career with aiming to get sustainably income. 3) study and suggest some recommendations to the government to support the agricultural product for export as business to serve the “world kitchen” as public policy under the both central government and at Provincial level through Nakhon Pathom Provincial Office by selecting the registered farmer groups who suffer from social problem and poverty in four districts in Nakhon Pathom; Muang District, Kamphaengsaen District, Bang Len District, and Don Toom District. There are three types of data collecting, which as the following items:- 1) data collecting from field experiment (soil improvement and seedlings preparation in tray for green vegetable production, increasing the frequency of production cycle on Chinese kale for transferring and applying in farmer’s plots) 2) data collecting in term of quantity by using tools from interviewing, plot monitoring and evaluating, and follow up. 3) qualitative data collecting by follow up the farmers who join the project (leader, network), community forum, small panel, farm visiting, and behavior observation.

About the process in acceptance of the farmers in joining the project, there **are** 132 of 417 farmers (31.65%) who accepted to join the project after receiving the primary information of the project and the primary information of vegetable production under Good Agricultural Practices (GAP) system. There were 44 farmers (10.55%) who joined the project activity for quality vegetable production and signed the contract with the export companies in the first year of the project, 31 farmers (7.43%) in 2006, and 36 farmers (8.63%) in 2008.

Regarding to the results of the study, the project operation emphasized on working cooperation among the government sector, private sector, and farmer sector. During the first year of the project, the main organizations which run the project activities were Kasetsart University, provincial agricultural office, The Sub-district Agricultural Technology Transfer and Services Center, Sub-district administration office and private companies. There were farmers from 12 sub-districts totally 417 farmers who joined the project activity and got through the acceptable process of vegetable production under GAP system which there were many activities in data collecting, experiment, knowledge transfer and sharing experiences from community forum, seminar and training, and study tour. During 2004 – 2005, the result of project implementation had induced the formation with 6 farmer groups of vegetable production for quality in number of 44 farmers which could be estimated as area of production around 49 rai (19.6 acres). And those mentioned groups were the contract farming and transported their products for export to the private companies. In 2007, there were also 3 more groups had formed by the motivation of farmers' leader or GAP mentor with the cooperation from other organizations. Then, the number of the members had increased through the hard work of the single group of leader (GAP mentor). During 2007 – 2008, all members from all groups had joined altogether as one strong group and had the mutual contact with the company. Therefore, the development of project operation by using the group and network devices with the leader, GAP mentors, who were also the farmers as the main device to motivate the farmers to accept, create the learning process and share the experience as well as the support from the concerned governmental organizations and the private sector (export company) could create the success on the process of vegetable production with stressing quality by small farmer groups in Nakhon Pathom and furthermore could generate the continual activities with sustainability as the new stable alternative career development for the farmers.